

Nr 56.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1946 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning angående jordbrukets fastighetskredit m. m.

(2:a avd.)

Jordbruksutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft följande inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nämligen:

1) I: 238 av herrar *Carlström* och *Arrhén* och II: 278 av herrar *Hæggbloom* och *Staxäng*, likalydande, vari hemstälts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående jordbrukets fastighetskredit i syfte att möjliggöra belåning av enbart fastighetsinteckningar till högre gräns än som för närvarande tillämpas; samt

2) II: 370 av herr *Eriksson* i Sandby *m. fl.*, vari hemstälts, dels att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam utredning rörande möjligheterna att medelst räntefria statliga lån underlätta för obemedlade eller mindre bemedlade personer att vid övertagandet av jordbruksfastighet förvärva nödiga inventarier, dels ock att de förslag, till vilka utredningen kan föranleda, snarast måtte framläggas för riksdagen.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för nämnda yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet har i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande över de likalydande motionerna I: 238 och II: 278 av länenämnden för sekundär jordbrukskredit. Dessutom ha yttranden över dessa motioner avgivits av styrelsen över Sveriges allmänna hypoteksbank och styrelsen för Svenska jordbrukskreditkassan, vilka av utskottet beretts tillfälle därtill.

Över motionen II: 370 har utskottet inhämtat utlåtande av egnahemsstyrelsen.

I remissutlåtandena över de förstnämnda motionerna har en utredning i anslutning till motionerna tillstyrkts. Denna utredning borde dock enligt styrelsens för Svenska jordbrukskreditkassan uppfattning göras mera allsidig än motionärerna förutsatt, i det att även frågan om jordbrukets driftskredit borde upptagas till överbäggande. Styrelsen över Sveriges allmänna hypo-

teksbank och lånenämnden för sekundär jordbrukskredit däremot ha ansett, att utredningen borde begränsas till att avse frågor rörande fastighetssekundärkrediten. Hypoteksbankens styrelse har sålunda i så måtto tillstyrkt bifall till motionärernas yrkande, att styrelsen förordade att den statliga sekundärkreditgivningen gjordes till föremål för utredning under beaktande av de synpunkter som angivits i utlåtandet. Lånenämnden har så till vida tillstyrkt bifall till motionerna, som nämnden förordat en utredning av möjligheterna att höja gränsen för utlåningen från statens sekundärlånefond, därvid även särskilt frågan om räntesättningen för lån från nämnda fond borde upptagas till övervägande. Enligt nämndens uppfattning behövde en dylik utredning sannolikt icke bliva särskilt omfattande utan säkerligen snabbt kunna genomföras. Egnahemsstyrelsen har i sitt utlåtande över motionen II: 370 tillstyrkt en utredning i nämnda motions syfte. I övrigt torde ur remissutlåtandena få återgivas följande.

Styrelsen över Sveriges allmänna hypoteksbank:

Styrelsen har närmast anledning att ägna uppmärksamhet åt vad motionärerna anfört rörande jordbrukets primärkredit. Gränsen för primärkrediten, d. v. s. för ur risksynpunkt betryggande investeringar i fastigheter, har sedan länge ansetts ligga vid 60 % av fastighetsvärdet. Det kan även erinras därom, att genom förordning i anslutning till 1924 års förmynderskapslag den högsta tillåtna gränsen för placering av omyndigs medel i fastighetsinteckning fastställdes till 60 %. Även hypotekskreditgivningen är numera begränsad till samma procentsats. För hypoteksrörelsens del är dock denna kreditgräns av jämförelsevis sent datum. Till beriktigande av motionärernas uttalande, att hypotekskrediternas översta gräns fastställts »för mycket länge sedan», må här erinras om att den nu hundraåriga hypoteksrörelsen allt intill år 1930 ej ägde utlämna lån mot inteckningssäkerhet över 50 % av fastighetsvärdet. Efter ingående utredningar har denna lånegräns höjts, först år 1930 till 55 % och därefter, år 1935, till 60 %.

En höjning av primärkreditens maximalgräns utöver 60 % finner bankstyrelsen mycket betänkligen och kan för sin ståndpunkt anföra vägande skäl. I första hand måste ovillkorligen beaktas, att hypoteksbankens möjlighet att på gynnsamma villkor genom obligationsupplåning anskaffa förlagsmedel är i hög grad avhängig av den förstklassiga inteckningssäkerhet i jordbruksegendomar, som nu kan bjudas. Räntesättningen och kurssättningen å bankens nuvarande obligationer behöver praktiskt taget icke influeras av något behov av riskmarginal. Det vore väl i och för sig ej uteslutet, att en måttlig höjning av lånegränsen kunde tänkas ske utan att obligationskurserna och därmed räntefoten rönte påverkan därav, men sannolikt finge man se förklaringen till ett sådant förhållande även i andra för hypoteksrörelsen utmärkande trygghetsmoment, exempelvis i låntagarnas inbördes obegränsade solidariska ansvarighet för obligationsskulden, möjligen även i den statliga garanti å 60 miljoner kronor, som förefinnes. Bankstyrelsen kan i varje fall ej under några omständigheter ansluta sig till den åskådning, varåt motionärerna giva uttryck, när de finna en inteckning upp till 75 % av en jordbruksfastighets värde praktiskt taget erbjuda lika fullgod säkerhet som de inteckningar, vilka stanna vid 60 %.

Oavsett huru här berörda spörsmål bedömes med utgångspunkt från hypoteksinstitutionens egna intressen, måste säkerligen det ekonomiska livet anses ha behov av en organisatorisk differentiering av placeringsmöjligheter.

Den nödvändiga omsorgen om omyndigas medel gör det exempelvis sannolikt icke gärna tänkbart att medgiva placering av dylika medel i högre och alltså sämre förmånsrättslägen. En sådan ståndpunkt skulle logiskt föra till att det även måste ifrågasättas, huruvida hypoteksbankens obligationer, om inteckningssäkerheten för dessa utsträcktes till exempelvis 75 %, kunde anses utgöra tillåtna placeringsobjekt för omyndigas tillgångar. I bank- och försäkringsverksamhet bjuder insättares eller delägares intressen att deras rätt på liknande sätt tillvaratas. Den »guldkantade» placeringen måste säkerligen i dylika fall få anses representera en ofrånkomlig form för ekonomiskt handlande i vår tid.

Med hänsyn till de jordbrukarintressen, som äro företrädade inom hypoteksinstitutionen, är det angeläget, att här berörda problem även betraktas så att säga från andra sidan, d. v. s. ur kredittagarnas synpunkt. Uppenbarligen bör en jordbrukare ej vidkännas högre ränta å sina inteckningslån än som betingas av marknadsläget och förmånsrättsläget, d. v. s. kreditrisken. Denna fråga behöver ej äga odelbart sammanhang med primärkreditens eller hypotekslånerörelsens organisation. Det är förvisso möjligt att, utan rubbning av hypotekskreditens organisationsformer, skapa förutsättningar för en ändamålsenlig och för jordbruket gynnsam sekundärkredit. Om här bortses från den omfattande och betydelsefulla statliga egnahemslånerörelsen, må beaktas de föranstaltningar för sekundärkreditens ordnande, som statsmakterna vidtagit genom statens sekundärlånefond för jordbrukare, en kreditrörelse, som motionärerna ägnat särskild uppmärksamhet. De statliga sekundärlånen äro genom sin långfristiga och räntebundna konstruktion väl ägnade att tillgodose jordbrukets behov av sekundärkredit. Även indirekt torde denna kreditform, såsom motionärerna antytt, påverka marknaden till fromma för jordbruket. Emellertid torde effekten av den statliga sekundärkrediten i nuvarande läge vara väsentligt försvagad genom ogynnsam räntesättning. Räntan å sekundärlånen regleras numera genom 1943 års allmänna ränteregler för statens utlåningsfonder, varigenom räntefoten minimeras till 4 %. Denna för de statliga sekundärlånen nu gällande räntefot måste i dagens läge anses vara högre än vad som betingas av det allmänna läget på penningmarknaden. En reform i syfte att på ett smidigare sätt anpassa räntan å statens sekundärkredit efter det allmänna läget på penningmarknaden kan därför enligt bankstyrelsens mening vara av behovet påkallad.

Vad angår den maximala lånegräns, intill vilken den statliga sekundärkrediten bör utsträckas, kunna delade meningar råda. De senaste decenniernas erfarenheter mana till försiktighet härvidlag. Likväl finner bankstyrelsen ej utslutet att en måttlig höjning av nuvarande lånegräns, 75 % av fastighetsvärdet, skulle kunna ske utan att det allmänna därigenom ikläddes väsentligt ökade risker. Därest en eventuell höjning av kreditläget hölles inom rimlig gräns synes någon differentiering av räntefoten efter olika förmånsrättslägen ej behöva ifrågasättas. Bankstyrelsen vill för sin del ej motsätta sig en utredning, som tar sikte på en omarbetning av de för den statliga sekundärkrediten gällande reglerna, därvid särskilt frågorna om den maximala lånegränsen och om räntesättningen böra ägnas uppmärksamhet.

Den av motionärerna ytligt berörda frågan om inteckningskrediter på grundval av den växande skogens värde har för hypoteksinstitutionen ett betydande intresse. Detta spörsmål har helt nyligen varit föremål för en särskild undersökning genom inom hypoteksinstitutionen tillsatta kommitterade. I ett den 12 februari 1946 avlämnat utlåtande ha dessa kommitterade framlagt långt gående förslag till underlättande och effektiviserande av skogsbelåningen genom hypoteksföreningarna, framför allt genom att i viss, ganska betydande utsträckning frigöra sådan belåning från de nu obligato-

riska villkor om avverkningsbegränsning och övervakning, varom 1930 års lag (nr 202) i ämnet innefattar föreskrifter. Förslagen komma att underställas årets allmänna ordinarie sammankomst med hypoteksbankens delägare, varefter framställning i ämnet till Kungl. Maj:t torde vara att motse. I denna del torde således någon utredning icke behöva föranledas av motionerna.

Styrelsen för Svenska jordbrukskreditkassan:

Även om jordbrukets kreditförhållanden numera — ej minst tack vare jordbrukskasserörelsens ständigt ökade medverkan — få anses vara jämförelsevis väl ordnade, är det uppenbart, att i särskilda fall svårigheter alltjämt föreligga när det för jordbrukaren gäller att tillgodose det aktuella kreditbehovet. I första hand kunna sådana svårigheter göra sig gällande vid startande och nyuppsättning av jordbruk — och detta ej blott för självägande jordbrukade utan också för arrendatorer. Men även i sådana fall, då ett större byggnadsföretag visat sig erforderligt eller en omfattande komplettering av den maskinella utrustningen befunnits påkallad, kan det understundom vara svårt för jordbrukaren — därest han redan förut är högt skuldsatt — att anskaffa de erforderliga penningmedlen.

Av vad nu sagts framgår, att de aktuella svårigheterna göra sig gällande ej blott på fastighetskreditens utan även på driftskreditens område.

Vad först angår fastighetskrediten — och därmed förstås i det följande kredit, som grundar sig på säkerhet av enbart inteckning i vederbörande fastighet — torde beträffande de bankmässiga kreditinstituten för närvarande vara praxis, att sådan kredit beviljas till belopp motsvarande högst 70 % av fastighetens värde. Därest verkställd besiktning av fastigheten motiverar detta, kan emellertid sagda beläningsvärde bestämmas till högre belopp än taxeringsvärdet. Gällande villkor för lån ur statens sekundärlånefond kunna icke sägas vara normerande för den bankmässiga krediten på området, och en eventuell höjning av den nuvarande gränsen för statliga sekundärlån torde därför ej heller få den betydelse för jordbrukets fastighetskredit, som motionärerna förutsätta.

Huruvida de bankmässiga kreditinstituten framdeles kunna godkänna även inteckning liggande något över 70 % såsom ensam säkerhet för jordbrukskredit, låter sig i nuvarande läge knappast överblicka. Uppenbarligen sammanhänger denna fråga med bedömandet av jordbruksnäringens ekonomiska framtidsutsikter. Skulle statsmakterna komma att besluta ett långtidsprogram för jordbrukspolitiken, som är ägnat att skänka ökad trygghet åt näringsutövningen, kan detta givetvis ge anledning till jämkning i rådande praxis i fråga om reglerna för jordbrukets fastighetskredit. Penningvärdets större eller mindre grad av stabilitet spelar naturligtvis också en viktig roll vid nämnda ställningstagande.

Vad därefter beträffar driftskrediten inom jordbruket må till en början erinras om att denna i huvudsak har formen av borgenslån och växelkrediter. Detta är icke i allo tillfredsställande. Genom särskild lagstiftning infördes i början av 1930-talet en ny säkerhet i form av inteckning i jordbruksinventarier. Påtagliga svagheter i själva konstruktionen ha medfört, att denna lagstiftning hittills fått mycket ringa betydelse. Styrelsen skulle emellertid finna det önskvärt, att berörda spörsmål upptoges till förnyat ingående övervägande. Principiellt torde nämligen jordbrukets kredit — när så är möjligt — hellre böra byggas på realhypotek än på personlig borgen. Frågans storleksordning kan lämpligen belysas genom några siffror, hämtade ur senaste årgång av lantbruksstyrelsens publikation »Räkenskapsresultat från svenska jordbruk», avseende bokföringsåret 1943/1944. Vid de i nämnda

publikation redovisade grupperna av jordbruk uppgick driftskapitalet till lägst (Skåne—Hallands slättbygder) 55,8 % och högst (norra Sverige) 94,1 % av fastighetskapitalet. Inom vissa grupper av mindre jordbruk redovisas ett driftskapital, som till sin storlek överstiger själva fastighetskapitalet.

Styrelsen är icke främmande för den tanken, att staten lämpligen kunde i särskilda fall medverka till ökad trygghet i jordbrukets kapitalförsörjning. Styrelsen åsyftar härvid närmast sådana företagare — självägande jordbrukare och arrendatorer — som skola starta och nyuppsätta jordbruk. Därvid synes bland annat förtjäna övervägas, huruvida icke staten kunde efter prövning i varje särskilt fall lämna sin garanti (borgen) för vissa högt liggande krediter, för vilka bankmässig säkerhet icke kunde ställas av den lånesökande. Måhända kunde statens lånenämnd för sekundär jordbrukskredit härvid erhålla en betydelsefull uppgift. I samband därmed torde böra upptagas till prövning, huruvida den genom lånenämnden för närvarande bedrivna verksamheten lämpligen bör fortsättas. Ifrågasvarande verksamhet har aldrig fått någon större omfattning, och för närvarande synes den vara stadd i tillbakagång. Det torde icke heller ha varit meningen, att den skulle erhålla permanent karaktär.

Lånenämnden för sekundär jordbrukskredit:

För lånenämndens vidkommande ge de berörda motionerna i första hand anledning till övervägande av frågan i vad mån motionärernas allmänna syften skulle kunna tillgodoses genom ändring av grunderna för utlämnandet av lån från statens sekundärlånefond för jordbrukare. Motionärerna ha själva påpekat möjligheten av en höjning av gränsen för utlåningen från berörda fond.

Den statliga sekundärlånerörelsen startades år 1935 på grundval av kungörelsen den 7 juni 1935 (nr 276), ändrad genom kungörelserna nr 391: 1938 och 354: 1940. Enligt gällande bestämmelser må lån meddelas till högst 75 procent av det av vederbörande låneförmedlare fastställda belåningsvärdet å den jordegendom, varom fråga är. Egendomens belåningsvärde skall fastställas efter värdering med iakttagande av att detsamma ej må bestämmas högre än som motsvarar, beträffande egendom, varå bedrivs jordbruk eller jordbruk jämte skogsbruk, egendomens vid senaste taxering redovisade jordbruksvärde eller i förekommande fall sammanlagda jordbruks- och skogsvärden samt, beträffande annan egendom, dess senast åsatta taxeringsvärde. Sekundärkrediten står öppen för belåning av jordegendomar, varmed jämställes såsom självständig näring bedriven trädgårdsskötsel. Rörande den omfattning, i vilken sekundärlånefonden tagits i anspråk, kan hänvisas till lånenämndens förvaltningsberättelse för år 1945, som här bifogas.¹ Det framgår av denna berättelse, att utestående lån vid utgången av år 1945 uppgingo till sammanlagt 15 513 931 kronor 76 öre, vilket belopp fördelar sig på 4 843 låntagare. Medelbeloppet av utlämnade lån är sålunda cirka 3 200 kronor.

Sekundärlånen återbetalas genom amortering under viss tid, nämligen antingen 20 eller 30 år efter låntagarens val, fränsett sådana fall, där fråga är om belåning av trädgårdsfastighet eller växande skog eller där lånesumman ej överstiger 1 000 kronor, i vilka fall den 20-åriga amorteringstiden är obligatorisk. Lånen förräntas efter fast, vid lånets beviljande bestämd räntefot. För räntesättningen gäller numera kungörelserna den 31 december 1943 (nr 936 och 937) angående ränta å lån från statens utlåningsfonder m. m., enligt vilka normalräntan, lägst 4 %, skall tillämpas. Det är otvivelaktigt, att denna räntesats, som för närvarande gäller för sekundärkrediten, i da-

¹ Ej här intagen.

gens läge är högre än som betingas av förhållandena på penningmarknaden. Länenämnden har också i framställning till chefen för finansdepartementet den 1 mars 1945 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt hemställa om riksdagens bemyndigande att utan hinder av föreskrifterna i 1943 års kungörelse bestämma räntan för sekundärlånen efter annan, i förhållande till marknadsläget bättre avpassad grund, en framställning, som dock enligt Kungl. Maj:ts brev den 19 september 1945 ej föranlett åtgärd.

Den omständigheten, att sekundärlånen äro från statens sida bundna, har ej ansetts utgöra hinder för låntagare att när som helst återbetala lån helt eller delvis. Sådan extra återbetalning av lån har särskilt under 1945 förekommit i ganska betydande utsträckning. Beloppet av extra kapitalavbetalningar å lån uppgick detta år till ej mindre än 2 474 188 kronor 87 öre. Dessa återbetalningar torde främst få vara att tillskriva möjligheten att på grund av i allmänhet väsentligt höjda taxeringsvärden omplacera sekundärkrediterna till primärlån med gynnsammare ränta.

Under 1945 utlämnades nya lån till ett belopp av 3 280 550 kronor. Att sekundärlånefonden, trots för låntagaren ogynnsam räntesättning, tagits i anspråk i så pass stor utsträckning är i sin mån ägnat att stödja motionärernas uppfattning, att behov förefinnes av en ökad möjlighet till kredit mot enbart säkerhet i fastighetsinteckning.

Vad angår motionärernas utredningsyrkande får lånenämnden erinra därom, att jordbruksutskottet i utlåtande nr 65/1945 — i anledning av motioner rörande statliga anordningar för beredande av driftskredit åt jordbruket m. m. — uttalat den uppfattningen, att gränsen för den statliga sekundärkreditgivningen kunde sättas något högre utan att förluster för statsverket därigenom skulle uppstå. Lånenämnden kan i stort sett ansluta sig till detta uttalande. Den omständigheten, att statens sekundärlånefond hittills icke behövt redovisa någon förlust, är visserligen i och för sig ej avgörande för ett sådant bedömande. Man har att i sammanhanget beakta, att den tid, under vilken sekundärlånerörelsen bedrivits, kännetecknats av ständigt stigande värden med därav följande ökad säkerhetsmarginal samt av en gynnsam utveckling av jordbrukets konjunkturkurva såvitt angår avsättningen av produkter. Risken för bakslag i dessa hänseenden föreligger dock alltid och må ej undervärderas. Likväl kan — särskilt i betraktande av sekundärkreditens långfristiga konstruktion och med tanke på erfarenheterna särskilt beträffande den ur säkerhetssynpunkt riskbetonade egnahemslånerörelsen — sannolikt med fog göras gällande, att en skäligen höjning av sekundärlånegränsen skulle kunna ske utan att det allmänna därmed iklädades nämnvärt ökade risker. En sådan höjning av lånegränsen komme otvivelaktigt att lända till båtnad för de jordbrukare, vilka äro i behov av större krediter, men för vilka egnahemslåneformen ej står till buds.

Egnahemsstyrelsen:

Bortsett från den extra ordinära möjlighet att erhålla inventarielån, som öppnats för s. k. estlandssvenskar, kan för närvarande från statens sida bistånd för anskaffande av jordbruksinventarier lämnas endast i två fall, nämligen dels i samband med upplåtande av arrendegnahem (kungörelsen nr 589/1940, §§ 44 samt 49—52) och dels såsom ackordslån eller hjälplån (kungörelsen nr 592/1940) till person, som redan äger eller brukar en jordbruksfastighet.

Behovet av lämplig hjälp för inventarieanskaffning är särskilt framträdande i samband med övertagande av jordbruk. Personer, som önska tillträda t. ex. ett jordbruksarrende, kunna understundom icke göra detta i brist på nödigt kapital för inventarieanskaffningen. Kreditmöjligheter i öppna

marknaden äro i dessa fall merendels mycket ringa, då hjälpsökanden ej kan lämna godtagbar säkerhet för lån. Talrika förfrågningar hos egnahemsstyrelsen och andra myndigheter rörande hjälpmöjligheterna i förevarande avseende visa, att hjälpbehovet är stort.

Såsom motionärerna anført har förevarande fråga motionsledes underställt riksdagen vid flera tillfällen. I sådant sammanhang har egnahemsstyrelsen senast avgivit yttrande i ämnet den 23 mars 1943 i anledning av motionen II: 213. Därvid framhöll styrelsen, bland annat, att i stort sett samma skäl, som kunde anföras för att möjlighet att erhålla lån till anskaffning av jordbruksinventarier borde förefinnas för personer som övertog arrenden, talade för att dylik möjlighet också borde stå till buds för dem, som förvärvade jordbruk med äganderätt. Styrelsen uttalade till sist att styrelsen icke hade något att erinra mot att utredning i lämpligt sammanhang komme till stånd i det i motionen berörda hänseendet. I enlighet med hemställan av jordbruksutskottet (utlåtande nr 42) föranledde emellertid motionen icke någon riksdagens åtgärd.

Under erinran om sitt berörda ställningstagande till nämnda vid 1943 års riksdag väckta motion i ämnet vill egnahemsstyrelsen nu tillstyrka, att utredning verkställas i det av motionärerna angivna syftet.

Utskottet.

Vad först beträffar de likalydande motionerna I: 238 och II: 278, som avse jordbrukets fastighetskredit, föreslås i desamma en utredning i syfte att möjliggöra belåning av inteckningar i jordbruksfastigheter inom vidare gränser än som för närvarande uppdragits i bestämmelserna för de olika kreditinstituten. Därunder borde bland annat övervägas, huruvida icke maximi-gränsen för hypoteksrörelsens primärkrediter — för närvarande 60 procent av fastighetsvärdena — kunde höjas, utan att hypoteksföreningarnas intressen därigenom trädde för när. I första hand borde emellertid omprövas, om icke en höjning av gränsen för utlåningen ur statens sekundärlånefond — för närvarande 75 procent av det i vederbörlig ordning fastställda belåningsvärdet å den egendom som är i fråga — i framtiden skulle kunna påverka utlämnandet av sekundärkrediter i den allmänna marknaden. I samband härmed borde övervägas, huruvida icke den för lån ur nämnda fond gällande räntefoten av 4 procent kunde sänkas. Vidare borde bestämmelserna för inteckningskrediter på grundval av den växande skogens värde göras till föremål för överväganden.

I motionen II: 370, som tar sikte på jordbrukets driftskredit, hemställs, att en utredning måtte få i uppdrag att utröna möjligheterna att medelst räntefria statliga lån underlätta för obemedlade eller mindre bemedlade personer att vid övertagandet av jordbruksfastighet förvärva nödiga inventarier.

I remissutlåtandena över de förstnämnda motionerna har motionärernas förslag om utredning över lag tillstyrkts. Beträffande utredningens omfattning ha dock olika meningar kommit till uttryck. Under det att styrelsen för Svenska jordbrukskreditkassan ansett, att utredningen borde göras mera allsidig än motionärerna synbarligen förutsatt, i det att även vissa med jordbrukets driftskredit sammanhängande frågor därvid borde upptagas till övervägande, har styrelsen över Sveriges allmänna hypoteksbank och länenämnden för sekundär jordbrukskredit givit uttryck åt den uppfattningen, att ut-

redningen i huvudsak borde begränsas till att avse frågan om fastighetssekundärkrediten.

I utlåtande över den sistnämnda motionen har egnahemsstyrelsen tillstyrkt en utredning i motionens syfte.

I ett vid föregående års riksdag avgivet utlåtande, nr 65, har utskottet givit uttryck åt den uppfattningen, att gränsen för erhållande av lån ur statens sekundärlånefond skulle kunna sättas något högre, utan att förluster för statsverket därigenom behövde befaras uppstå. Mot en utredning i dylikt syfte, som icke torde behöva bliva alltför omfattande, har utskottet följaktligen intet att erinra. Utskottet anser också, att det skulle ligga i jordbrukets intresse, om utredningen finge omfatta även övriga i de likalydande motionerna I: 238 och II: 278 berörda frågor.

Vad härefter angår den i motionen II: 370 berörda frågan om jordbrukets driftskredit har densamma såsom erinrats i motionen varit föremål för behandling i utskottet vid ett flertal tillfällen under senare år. Då utskottet nu tillstyrkt en utredning rörande jordbrukets fastighetskredit, förefaller det med hänsyn till den ståndpunkt som intagits i ämnet av egnahemsstyrelsen och styrelsen för Svenska jordbrukskreditkassan lämpligt, att även vissa med jordbrukets driftskredit sammanhängande frågor därunder bliva föremål för överväganden. Utan att vilja fatta ståndpunkt till huruvida de riktlinjer för problemets lösande, som angivits av sistnämnda styrelse, få anses lämpliga eller om frågan hellre borde lösas på andra vägar, anser sig utskottet knappast kunna förorda motionärernas förslag att för ändamålet skulle kunna utlämnas räntefria statslån.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 238 och II: 278, likalydande, samt II: 370 må i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande olika möjligheter att förbättra jordbrukets kreditförhållanden samt vidtaga de åtgärder, som med anledning därav kunna ifrågakomma.

Stockholm den 16 maj 1946.

På jordbruksutskottets vägnar:

ABEL ANDERSSON.